

Asia Lausunto hallituksen esityksestä laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta, HE 43/2022 vp

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Kirkkohallituksella ei ole erityistä lausuttavaa hallituksen esityksen sisälöstä tai yksityiskohdista, mutta se haluaa kuitenkin tuoda lainsäätäjän tietoon seuraavan tekijänoikeuksiin ja digitaaliseen ympäristöön liittyvän näkökulman, jonka se on jo aikaisemmin tuonut esiin syksyllä 2021 hallituksen esitysluonnoksesta opetus- ja kulttuuriministeriölle antamassaan lausunnossa.

EU-säädösten kohteena on tekijänoikeuskysymysten lisäksi saavutettavuuteen liittyvät kysymykset. Digitaalisessa ympäristössä tekijänoikeuskysymyksiä ei voi käsitellä ottamatta huomioon muista säädöksistä johtuvia velvollisuuksia tai oikeuksia. Tähän liittyy myös seuraava tilanne.

Seurakunnat ovat entistä enemmän striimanneet jumalanpalveluksia verkkoon ja myös tehneet niistä tallenteita verkkoon. Seurakuntia koskee saavutettavuuslainsäädännön eli digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019; digipalvelulaki) mukainen velvoite tehdä näistä tallenteista eli videoista saavutettavia tekstittämällä ne, jos tallenne on verkossa yli 14 vuorokautta.

Jumalanpalveluksessa läsnä olevalle seurakunnalle voidaan esittää virsiä ja muita lauluja ilman, että edellytettäisiin lupaa virsien ja laulujen tekijänoikeuden oikeudenhaltijalta tai että tulisi maksaa tekijänoikeuskorvauksia. Tilanne muuttuu, jos jumalanpalvelus striimataan verkkoon tai jos striimauksesta tehtävä tallenne jää myöhemmin katseltavaksi verkkoon. Tätä varten on Teostolla niin sanottu Mediapienlupa, joka kattaa striimauksen seurakunnan omille verkkosivuille sekä tallenteen verkossa pitämisen seurakunnan omilla verkkosivuilla tai Teoston lisensoimilla alustoilla (YouTube, Facebook, Instagram).

Lähtökohtaisesti tallenteella olevien tekijänoikeuden suojaamien virsien ja muiden laulujen tekstitys edellyttäisi tekstin oikeudenhaltijan luvan (musiikkikustantajan tai sen puuttuessa sanoittajan). Saavutettavuusvaatimusten seurakunnalle asettamien velvollisuuksien ja yleisöllä annettujen oikeuksien vuoksi oikeustila on kuitenkin tulkittavissa pääsääntöä poikkeavaksi. Eli jos seurakunnalla on lupa tallenteen verkossa pitämiseen, niin seurakunnalla on suoraan lain sille asettaman velvollisuuden nojalla samalla myös lupa tallenteen tekstittämiseen ja oikeudenhaltijoille kuuluvan korvauksen hoitamisen väylänä on tallenteen verkossa pitämiseen liittyvä lupa. Tässä on kyse siitä, että oikeudenhaltija voi määrätä siitä, saadaanko teos esittää tallenteella, mutta ei siitä, jos esittämiseen tallenteella on annettu lupa, että oikeudenhaltija voisi erillisenä asiana määrätä lakisääteisten saavutettavuusvaatimusten toteuttamisesta. Tekijänoikeusjärjestöt ovat esittäneet tästä kysymyksestä tulkinnan, jonka mukaan organisaation lakiin perustuvan velvollisuuden toteuttaminen

edellyttäisi vielä erillistä omaa lupaansa juuri kyseisen saavutettavuusvaatimuksen täyttämisen osalta. Tästä syystä oikeustilasta vallitsee erilaisia tulkintoja.

Kansallinen lainsäädäntö ja oikeustila kaipaisi selkeytystä (rajoitussäännöksellä, sopimuslissenssisäännöksellä taikka vastaavalla). Asiaa on yritetty hoitaa myös yhteistyössä Kopioston kanssa tehdyn sopimuksen pohjalta, mutta tilanne on osoittautunut tälläkin tavalla hoidettaessa erityisen haastavaksi. Toivottavaa olisi, että jos organisaatiolla on laista johtuva velvollisuus täyttää saavutettavuusvaatimukset, niin organisaatio voi ne toteuttaa saavutettavuuslainsäädännön mukaisella tavalla, jos organisaatiolla on muutoin laillinen peruste tai oikeudenhaltijan lupa käyttää teosta. Ja tämä tavalla, joka ottaisi huomioon niin kirkon kuin oikeudenhaltijoidenkin perustellut odotukset oikeudenmukaiselle kohtelulle.

Pekka Huokuna
kansliapäällikkö

Mikko Tähkänen
juristi